

Angående meddelarskydd i offentligt finansierad verksamhet

Tidigare i våras lade vi socialdemokrater en motion för att förbättra kvaliteten i privat och offentlig verksamhet.

Vi skrev då bland annat;

"När verksamheter övergår från kommunal till privat verksamhet omfattas inte verksamheten av meddelarskydd vilket gör att eventuella missförhållanden riskerar att förbli oupptäckta. Det borde vara en självklarhet att all skattefinansierad välfärd omfattas av meddelarskydd.

.....
Personalens rättigheter ger bättre välfärd. Vi har redan nämnt meddelarskyddet. För privat utförd verksamhet ska det vara ett krav att de i avtal med kommunen förbinder sig att respektera meddelarskyddet."

Eftersom att-satsen formulerades felaktigt valde majoriteten då, trots våra påpekanden att motionens text i övrigt i denna del var glasklar, att besvara motionens krav.

Därför väljer vi nu av omsorg om alla de som använder sig av den offentligt finansierade verksamheten att återupprepa vårt krav. Denna gång med det ord som föll bort förra gången.

Vi yrkar därför

Att all kommunalt **finansierad** verksamhet inom områdena skola, förskola, äldre- och handikappomsorg ska omfattas av meddelarskydd för att främja kvaliteten i verksamheten.

För den socialdemokratiska fullmäktigegruppen

Marita Bertilsson

Kristjan Vaigur

Tyresö kommun
Socialförvaltningen
Staffan Agesand
08-5782 92 41

YTTRANDE

2009-01-07

1 (4)

Dnr: 150/08-739

Kommunstyrelseförvaltningen

Yttrande om motion angående meddelarskydd i offentligt finansierad verksamhet

Förslag till beslut

- Socialförvaltningen föreslår att kommunstyrelseförvaltningen tillstyrker motionen avseende socialtjänstens verksamhetsområde.

Socialförvaltningen

Anita Brynje
Förvaltningschef

Catarina Stavenberg
Stabschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen har anmodats inkomma med ett yttrande om motion angående meddelarskydd i offentligt finansierad verksamhet. Förslaget i motionen innebär att all kommunalt finansierad verksamhet inom områdena skola, förskola, äldre- och handikappomsorg ska omfattas av meddelarskydd. Vad det gäller socialtjänstens verksamhetsområde tillstyrker förvaltningen motionen.

Allmänt om meddelarfrihet

Meddelarfriheten omfattar all offentlig verksamhet men gäller inte den privata näringen. Därmed inkluderas all kommunal verksamhet som t.ex. socialtjänst och äldreomsorg. Meddelarfrihet är ett led i offentlighetsprincipen och tänkt som ett

granskningsverktyg offentliga organ måste tåla i ljuset av demokratins väl. Tanken är att massmedia och endast dessa ska kunna få ta del av sådana uppgifter som måste kunna ifrågasättas utifrån en myndighets agerande. På detta sätt uppnås viss transparens i den offentliga maktapparaten. Dessa är ändamålen.

Meddelarfrihetens innebörd

Meddelarfrihet innebär bl.a. att den som yppar uppgift som omfattas av bestämmelsen inte får dömas till straff för sitt handlande. Bestämmelsen innebär också att ingen annan disciplinär påföljd får förekomma. Arbetsgivaren får inte heller på något annat sätt ingripa mot en anställd som utnyttjat sin meddelarfrihet. Meddelarfriheten kompletteras av ett anonymitetsskydd för meddelaren. Ett led i anonymitetsskyddet är bl.a. att arbetsgivaren inte får efterforska vem som utlämnat uppgift som omfattas av meddelarfrihet.

Vissa uppgifter faller dock utanför.

Uppgifter som av olika skäl anses särskilt känsliga behöver därför undantas från huvudregeln om meddelarfrihet. Syftet med att undanta sådan uppgift kan till exempel vara intresset att skydda nationens säkerhet eller som t.ex. inom socialtjänsten att skydda uppgifter angående enskildas personliga förhållanden.

Samtliga undantag från meddelarfriheten finns lagstadgade och återfinns i **tryckfrihetsförordningens 7 kap. 3 §, yttrandefrihetsgrundlagens 5 kap. 3 § och sekretesslagens 16 kap. 1 §.**

Inom socialtjänsten

Vad gäller uppgifter inom socialtjänsten är det viktigt att påpeka att det inte råder någon meddelarfrihet när det handlar om **enskilds personliga förhållanden**. Detta gäller, dock med några få undantag.

Meddelarfriheten gäller t.ex. uppgifter angående enskildas personliga förhållanden om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon av honom närstående lider men. Meddelarfriheten gäller också uppgift angående verkställighet av beslut om omhändertagande och beslut om vård utan samtycke, dvs. i samband med LVU och LVM samt beslut om slutna ungdomsvård.

I sammanhanget bör det förtydligas att övriga uppgifter som inte hänförs till enskildas personliga förhållanden som t.ex. arbetsmetoder och dylikt dock omfattas av meddelarfriheten.

Meddelarfrihet utanför den offentliga verksamheten

Meddelarfriheten är som sagt ett institut inom offentlighetsprincipen och avser de offentliga aktörerna. Företeelsen, så som den är reglerad i lag, riktar sig inte mot den privata näringen.

Socialdemokraterna i Tyresö har i sin motion "Angående meddelarskydd i offentligt finansierad verksamhet" menat att det med fördel bör krävas att "all kommunalt finansierad verksamhet inom områdena skola, förskola, äldre- och handikappomsorg ska omfattas av meddelarskydd för att främja kvaliteten i verksamheten". Framför allt med anledning av omsorg om alla som använder sig av sådan verksamhet.

Möjligheten finns att i överenskommelse ålägga privata utförare att använda sig av meddelarfrihet inom sina verksamheter genom att ta med sådana avtalsklausuler i samband med upphandling. Man får dock inte glömma att meddelarfriheten i ett sådant hänseende endast vilar på en avtalsmässig grund. Klausulen kan, om den skulle anses som oskälig i förhållande till någon av parterna, ogiltigförklaras eller jämkas. Exempelvis skulle en sådan klausul kunna strida mot den lojalitetsplikt som följer av en anställning hos en arbetsgivare, givetvis beroende på hur långtgående klausulen sträcker sig.

Handlar det om t.ex. privata utförare av sociala tjänster är man i många fall införstådd med och accepterar att allmänhetens insyn måste tålas. Även om detta kan innebära ett visst inkräktande på företagsintegriteten. Inom t.ex. vårdföretaget Carema Omsorg råder meddelarfrihet inom företagets verksamheter. Detta ligger i företagets policy. Enligt informationschefen Elisabeth Frostell har man omfattande medieutbildningar inom Carema där meddelarfrihet och meddelarskydd alltid är en central del som lärs ut i dessa sammanhang.

Socialförvaltningen har i samråd med en politisk referensgrupp för avsikt att avtala om meddelarfrihet i samband med en pågående upphandling av driften av en ny gruppbostad enligt LSS.

Förvaltningens inställning till motionen

Socialförvaltningen tycker att det finns fördelar med att ålägga privata utförare meddelarfrihet, särskilt då sådan verksamhet finansieras med offentliga medel. Meddelarfriheten inkräktar inte på den sekretess som avser att skydda den enskilde. Meddelarfriheten främjar transparens och öppenhet av utförarens verksamhet.

Sådana aspekter är givetvis positiva ur ett brukar- och beställarperspektiv. Detta är också givetvis extra betydelsefullt när det handlar om verksamheter som bedriver sociala tjänster. Man bör dock komma ihåg att meddelarfrihet utanför den offentliga verksamheten inte stödjer sig på en grundlagsskyddad rättighet/skyldighet. Meddelarfriheten vilar endast i ett sådant hänseende, även om innehållet är det samma, på avtalsmässig grund.

Tyresö kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
Ulrica Andersson, verksamhetsstrateg
08 5782 90 59

YTTRANDE

2009-02-02

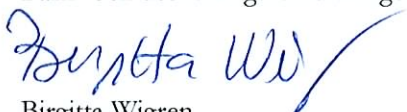
1 (2)

Diarienummer

Mottagare

Yttrande om motion angående meddelarskydd i offentligt finansierad verksamhet

Barn- och utbildningsförvaltningen

Birgitta Wigren
Förvaltningschef

Ulrica Andersson
Verksamhetsstrateg

Bakgrund

Marita Bertilsson och Kristjan Vaigur har i en motion till kommunfullmäktige 2008-09-10 yrkat att all kommunalt finansierad verksamhet inom områdena skola, förskola, äldre- och handikappomsorg ska omfattas av meddelarskydd för att främja verksamheten.

Meddelarskyddet, som även benämns anonymitetsskydd, är ett skydd enligt Tryckfrihetsförordningen (TF). Tryckfrihetsförordningen är en grundlag och gäller alla svenska medborgare. Den grundläggande bestämmelsen om meddelarskydd finns i 1 kap. 1§ 3st TF och kompletteras bland annat med 3 kap. TF angående anonymitetsskydd.

Meddelarskyddet gäller för den som medverkar vid tillkomsten av en tryckt skrift genom att lämna uppgifter för offentliggörande. Meddelarfriheten gäller endast meddelande som är avsedda "för offentliggörande i tryckt skrift" (1 kap. 1§ 3st TF). I de fall meddelarskyddet gäller får varken enskilda personer eller myndigheter forska efter personens namn.

Kommunens roll i enskilt drivna förskolor samt friskolor

Förskoleverksamhet i enskild regi står under barn- och utbildningsnämndens tillsyn. Nämnden beviljar tillstånd att driva förskoleverksamhet med kommunal ersättning, och genomför tillsyn i verksamheten. Kommunens ansvar och insyn regleras dels i skollagen, 2 a kap13-17§§, dels i kommunens tillämpningsföreskrifter för barnomsorg. I skollagen framgår att kommunen har rätt att inhämta de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Tjänsteman vid förvaltningen genomför systematisk tillsyn vid samtliga enskilda förskolor samt extra tillsynsbesök vid anmälan eller misstanke om missförhållanden. Anmälan kan komma från personal, föräldrar eller allmänhet och anmälaren har rätt att vara anonym.

Friskolor beviljas tillstånd av Skolinspektionen och står under deras tillsynsansvar. Myndigheten utövar tillsyn systematiskt samt vid misstanke om missförhållanden. Om förvaltningen får kännedom om missförhållanden vid en friskola i kommunen, görs en anmälan till Skolinspektionen.

Förvaltningens slutsats

Lagen om meddelarskydd är en grundlagsreglerad rättighet för alla svenska medborgare, och regleras inte kommunalt. Rätten till meddelarskydd gäller för information som är ämnad för offentligt tryck.

Information om kommunalt finansierad verksamhet som kommer till kommunens kännedom behandlas alltid oavsett om uppgiftslämnaren är anonym. Uppgifterna utgör underlag för tillsyn i förskola, men publiceras inte i offentligt tryck. Barn- och utbildningsförvaltningen anser att de befintliga formerna för tillsyn och rutinerna för anmälan om missförhållanden är tillräckliga för att barnens behov av en kvalitativ verksamhet ska säkerställas.

För anställd vid kommun gäller meddelarskydd såväl i kontakt med tillsynsansvarig tjänsteman som med media. För anställd i kommunalt finansierad verksamhet i enskild regi gäller inte samma rättigheter i förhållande till media. Någon full motsvarighet till kommunanställds meddelarskydd kan inte kommunen reglera, men en försäkran från arbetsgivaren att denne inte ska efterforska källa kan skrivas in i riktlinjer för enskild verksamhet.